

پۆرمانی کوردی و قورئان

ئەمین تاها

سە ر دەمانیکە نووسەرانی نووی 'هە ولدە دەن' کە خۆ بیاریزن لە هە ندی پیتوو ووشە 'کە لە راستیدا کوردین .بۆ نموونه ع 'غ' ق' .خۆ ص 'ض' ظ' ط' ذ' ث' ئە وە هەر بقیە یە .چرای سوورە و نابیی خۆمانی ئیبدەین!گەر چی بە کارهێنانی ئە و جۆرە پیتانە پئویستن وە ک سەرجه می هە موو پیتە کوردیە کانی تر .ووشە ی سمۆرە دەنگە کە ی واتای پر بە پئستی پئ نیە! لە جیاتیا ئمۆرە 'کە بە پیتی عەرەبی ناسراو ه گونجاوترە .کاتی کورد خالی لە سەر پیتە کانی داناو ه 'عەرە بە کان خالیان لە سەر نووسینه کانیان نە بوە .پاشان بە بە لگە وە دە یسە لمینین .یە زیدیه کان لە کاتی دوعا کردندا پئیکی شەراب یان قۆدگا دە خۆنە وە ئە لئین صالخی وە .بە لام ئیستا دە نووسین سالی وە .بە لام هەرگیز ئە و دو ووشە یە ک واتا نادە نە دە ستە وە هتد .

نووسەرە فارسه کانی بە پیچه وانە ی نووسەری کورده وە ' تە وای ئە و پیتانە ی کە بە عەرەبی ناسراون بە کار دە هینن .هەر چه ند خۆیان پیتی تایبە تی خۆیان هە یە بە لام دوو دل نین لە بە کارهێنانی ئە و پیتانە ی کە بە عەرەبی ناسراون .هەر چه ند بە کارهێنای ئە و پیتە کە بە عەرەبی ناو نووس کراون دە گەر پیتە وە بۆ پیرو زکردنی بیسنووری قورئان .گویایە گەر بە عەرەبی نووسیان خیری زیاترە لیلە القدر خیر من ألف شهر (3قدر) واتا: کارە کانی شەوی قەدر بە رانبەر هە زار شە وە .بۆ شەوی قەدر جیاواز بئ لە شە وانیترا!!بە واتایە تر یە ک شەوی قەدر نوێژوو پۆژوو بگری بە 83 سال بۆت دە نووسرئ!ئیترا هەرگیز بە ئاگر ناسووتینرئ! هیشتا 4 مانگیش زیادە یە! واتا دوو سال لە سەر یە ک مروف لە کە میندا بیی بۆ قەدر بە 166 سال گوپرایە لی دە نووسرئ. ئە مە یان بابە تی ترە وە لی شایانی ووتوو ئیتریک ی بیسنوورە! کە بە تە نها دوو شە و سەرجه می داواکاریە کانی خوی محە مە د مان لە کۆل بیته وە! چونکە سەرجه ممان هەر 83 سال دە ژین رە نگە کە می زیاتر یان کە متر .کە واتە داخوایە کانی خوامان ئە نجامدا وە 'بە تە نها دوو شە و و! ئیمە ی کوردیش لە و بارە وە بۆ نە گبە تی بیبە ش نە بووین لە و بە لا تر سناکە .کاتی ئیسلام جیپی پی خوی قایم کرد 'کوردە کانی ش تا خۆیان بگە ینە وە بە وە چه ی محە مە د و خزمە کانی 'ریشە ی خۆیان گە یاندۆتە وە سەر محە مە د یان خزمیک ی ئە و .وە ک زانرا وە سە یید بە رە ی محە مە دن لە باوکە وە .گویا هەر چی سە ییدە نە وە ی حە سە ن و حسین 'بە هە موو سە ییدە کانی کوردوستانیشە وە .تە نانە ت میژوو نووسی گەرە ی بە ناوبانگمان شە رە ف خان ی بە تلپسی ریشە ی خوی دە گەر پیتیتە وە بۆ خالیدی کوری وە لید

'ئەمە لە کاتیکدا خالیدی کورپی وەلید نەوہی نەبوہ. ئاشکرایە کە زیانی ئیسلام
 تەنھا ھیندە نیە' بە لکوو زیانی ئیسلام بۆ کورد ھەرگیز لە ژمارە نایە بە لکوو
 ھیچ پتوہریی ناتوانی زیانی ئیسلام بە گەلی کورد بپتووی. ئاشکرایە لە دەست
 دانسی قەوارە ی رَامیاری کورد بە شیوہی سەرەکی دەگەریتەوہ بۆ
 ئیسلام. ھەرچە ندیش لە دەستدانی دوا دەسەلاتی سیاسی کورد بە دەستی
 فارسە کلن بوہ! کاتی ئیسلام کەوتە تەقەلای فراوانکردنی سنوورە کەئە کەوتە
 پەلاماردانی دەورووبەرە کەئە. وەک ئاشکراشە سنووری ئیسلام وەرەب تەنھا
 نیوہی 4/1 چارەکی نیچە دوورگەئە عەرەببوو. دەشزانین بە بیانوی فتوحاتەوہ
 گەشتنە ئسپانیای وولاتانی کە. دەننا نە عیراقی ئەمرۆ کۆھیت
 'لوبنان' فەلەستین' ئوردن' سووریا' میسر' لیبیا' تونیس'
 جەزائیر' مەراکو' سودان' سۆمال ھیچ کامیان عەرەب نەبوون! بە لکوو بە زۆری
 شمشیر کرانە عەرەب. رەنگیشە ھەر وەک شانازیە کە ھەولیش درابێ خەلک قیز
 لە رەگەزی خۆیان بکەن وەو خۆیان بکەن بە عەرەب. بە لام دێندەئە بەر بەریەتی
 ئیسلام بە لگە نەویستە. دیمان تالیبان ئەفغانستان نەورۆزی 2001 ھەیکەلی
 بودایان تەقانەوہ 'ئاخۆ 1200 پێش ئەمرۆ چیان کردبێ! بەسە لا چوہکان
 دەگێرەن وە کە چەرمی مرقۆیان کردوہ. ئیستاش ھەندێ بەسە لا چوو' کە توپە
 ئەبێ ئەلئی: چەرمە کەم. ھەر وەک نەریتی ئیسلامی رۆژگاریکی 63 زەعیم سدیق
 لە سەربازگە کەئە دەربە ندیخاندا پشتی 5 کەسیان شکاند. ھەر وەھا محەمەد لە
 زمانی خواوہ ئەلئی: (تەننەت تالانیش بخۆن نۆشی گیانتان بێ فکلوا ممان غنم
 حلالا طیباً واتقوا الله إن الله غفور رحيم) (انفال 69) ھەلبەت ئەمە نەریتی سروشتی
 بیابانی بیدەرمامەت بوہ. کە ناوچە کە ووشک برینگبێ' خەلکە کەشی برسی
 دەبی. برسێ کانیس سل لە ھیچناکە نەوہ' بۆپرکردنی وورگیان. ھەر وەھا
 ووتە یەکی محەمەد ئەلئی: پشتی براکەتت بگەرە گەر زۆر دارە یان زۆر
 لیکراوہ. (انصر اخاک ظالماً او مظلوماً) ئەنفالی 96 دەقی قورئانە' ئەوہی
 خواوہ وەش ووتەئە خودی محەمەد. جیاوازی زوقموو شەختە لە و دوو پستە
 گەلێک زیاترە! خو ئیمامی عەباس خراپی نەوتوہ کە ئەلئی: ھیندە خوین
 دەپێژم' تا خوین دەگاتە ئەژنۆ' بەسەر ئەسپە کە یەوہ! کەواتە تالانی' دەست
 درێژکردن بۆ کەرامەتی خەلک' کۆمەل کۆژی' رەشە کۆژی کاو لکردنی
 شارستانیەکان پەیرەو پروگرامی ناوہ و دەروہی ئیسلامە. ئیتیر کەئە سەیرە
 تالیبان پەیکەری بودا بتقەیننەوہ!

کەئە سەیرە ئیمەئە کورد بە کلتورکە لە پووری خویمان نامۆ بین!!!
 گەرکەمە بیژم: کاتی ویزەو تۆرەئە کورد لە لوتکەدا بوہ' عەرەب و ئیسلام
 نووسینیشیان نەبوہ.

ته نانته خه ته كانى ناويان ناوه خه تى كوفى هيچ جياوازيه كى نيه له گه ل خه تى په هله وى كوردى. وهك ئاشكراشه نووسينه كانى چاخى سهره تايى له جياتى پيت ويڼه ئه وړاناوه يان بكه ره بوه. بو نمونه سو مه ريه كان له جياتى ووشه ي مروؤف بيه كى لاتينى كه بزوينه كى خواره وهى قه به تره به كار هيناوه. ميسريه كان ويڼه يه ك كه زياتر شيرازه ي مروؤفى نيشان ده داتت به كار هيناوه له جياتى ووشه ي مروؤف. ووشه ي مروؤف لاي چينيه كان ويڼه ي نيمچه خاچيكى خواروو خيچ بوه. هيتيه كان كه چاكي كوردن ' ململاني پزيشكى تايبه تى فيرعه ونه ئه لئى: من هيتيم واته: كوردم 'يه كه م جار بو فينله دى وهر گيپر دراوه 'پاشان بو زمانه كانى ديكه' كه لله سهرى كى مروؤف يان به كار هيناوه. ههروه ها له جياتى ووشه ي گا لاي سو مه ريه كان سى گو شه يه ك كه نزيكه له ويڼه ي كه لله ي گا يان مانگا' له گه ل دوو شاخو دوو چاو. به لام ميسريه كان ويڼه ي چوار پنيه كيه يان دروست كردوه كه شاخى هه يه. كه چى چينه كان ويڼه يه كيان به كار هيناوه كه زياتر له چله دارىك ده چى كردوه به ووشه ي گا. هيتيه كانيش نزيك به سو مه ريه كان كه لله سهرى گايان كردبوو به ووشه ي گا! ديسان له جياتى ووشه ي روژ سو مه ريه كان دوو نيوه بازنه ي به يه كا چوو سيمبولى ووشه ي روژيان بوه. به لام ميسريه كان 'بازنه يه ك خاكيك له ناويدايان كردوه به ووشه ي روژى خو يان. به لام چينيه كان لاكيشه يه ك له گه ل سيمبولى ليدهر كردن له ناويدايان به كار هيناوه له جياتى ووشه ي روژ! به لام هيتيه كان بازنه يه كى گه وره 'پاشان بازنه يه كى بچكتر له ناويدايان له جياتى ووشه ي روژ به كار بردبوو. عه رهب و ئيسلام نووسينيان نه بوه هه ر به پتى ئينسكو پيداي پيته كان 'عه رهبه كان 600 عيسايى بو يه كه مجار نووسينيان به كار هيناوه (مروؤفوو خهت 'لارش ميلين به زمانى سويدي). ئه مه ش ئه وه ناگه يه نئى كه عه رهبه كان 'نه زانن هيچ له بارانه بوو بن(وهك قورئان بانگه واز ده كا)! تا ئه مروؤف نزيكه ي 5000 نه ته وه له سهر توپى زهوى ده ژين' به لام 5000 جوړ پيتمان نيه! به لكوو زياتر له ملياردى پيتى لاتين به كار ده هينن. گريكيه كان خاو هن گه وره ترين شارستانيه تن به لام زمانه كه يان نو سينه كه شيان 'چالاكيه كى واى نه ماوه له چاو ئه و يمپراتوريه ته و شارستانيه ته ي هه يان بوه. وهك ده زانين بریتانیا سهرده مى نزيكه ي ته واوى جيهان داگير كردبوو. كه چى 300 سال زه لاله تى بوو به ده ست سويديه كانه وه. سويديه كان روسيايان داگير كردبوو سهرده مى. كه چى ئيستاستا ميزه لدان له نزيك يانه وه بته قى راده په رن 'ئه لين ئه روه و لا رووس هات 'هينده له رووس توقيون! توركه كان تا پيش 1007 بوونانين نه بوه له ناوچه كه 'له برساه شتنه ناوچه كه 'ئيستاش دان به بوونى كوردا

نانین! درێژهی نه دهینی 'که سئ' 'روداوی' 'کاره ساتی بوته هوی و هر چه رخان و گۆرانی شیرازهی گه لیک 'یان گه لان. محمه د عه ره بی نهک ته نها گه لی عه ره بی تووشی کلۆ لیکرد' به لکوو ناوچه که شی تانزیککی ئه و روپاش تووشی چه و سانه وه و کلتووری کوشتوو بپر کرد. شه په کانی ئیستا بالکان 'هندوو کشمیروو کۆنتریش 'پاکستان' به نگلادیش' جه زائیر هه مان هیللی خویناوی محه مه دین. که چی گاندی بییئه وهی فیشه کی بته قیننی هندی رزگار کرد. چونکه بودیه کان باوه رپانوایه نا بی میشولهش بکوژرتی چونکه گیانی که سئتره. به لام ئیسلام ئه لئ: بکوژه. ئه وهی لیره دا ده مانه وئ بیسه لمینین که عه ره به کان بو ته واو کردنی پیته کانینان که لکیان له زمان ریزمانی کوردی و هر گرتوه 'ههروهک ئیبن وه حشیهش له نامه که یدا بو عبدمه لیک کورپی مه روانی 646 تا 705 عیسایی ناردوه ئه لئ: زۆربهی ووشه کانی عه ره بی له ریشه دا کوردین 'عه ره به کان له کورده قیربوون. وهک ئاشکرایه قورئانی عه ره بی به خه تی کوفی که هه ره مان خه تی په هلهی کوردی کۆنی بی خاله. واتا عه ره به کان له قورئان تینه گه شتون 'چوونکه جیاوزی نه بوه له نیوان (ق ف ن ت ب 'س 'ش 'غ 'ع 'ح 'ج 'خ 'ر 'ز' ط 'ظ' ض' د' ذ' ص' ض' ث. ئه وه موو پیتانه خالیان نه بوه ئیتر چۆن تیبگه ن؟! تینه گه شتن و ناردنی قورئان له ئاسمانه وه وهک بانگه وازه که ی محمه مه د بی خال خوی له خۆیدا باسه بابه ته که ده سکردی مرقفه نهک له ئاسمانه وه باریبیی وهک گه زو!. دهقی نامه که ی ابن وحشیه یه که بو عبدمه لیککی کورپی مه روانی ناردوه! واتا: 646 تا 750 عیسایی 'له په رتووکی (شوق المستهام فی معرفه رموز الاقلام). (دهقی نامه که ی ئیبن وه حشیه بو عبدمه لیککی کورپی مه روان) که ئه لئ: کورده کان زۆربهی نوسراوه کانیاان به خه تی (ماسوی سۆراتی) ئه نووسی. له گه ره کی ناووسی باغیداد (به غداد) چاوم که وته سئ بهرگی په رتووکی کوردی که به خه تی ماسی سۆراتی نوسراون. ئیستا له شام دوو بهرک له و په رتووکانه م لایه ' که یه کیکیان باسی پهروه رده کردن ناشتنی داری خورماو دره خته کانی تر ده کاو ئه و تریشیان له بابه تت دۆزینه وهی ئاو له چوله وانی وده شتوو بیئاویدا ده دوتی! من ئه وانهم وهرگه پراوه ته سهر زمانی عه ره بی تا هه موو که لکی لیوه ر بگرن! ئه و ئه لف بییهی که نووسراوی کورده کان 'له دواي پیک نووسانی ته واوی پیته کانی ئه بجه دی له ئه لفه وه تاخی' چه ند پیتیکی دیکه شی تیدایه که له ده ستووری پیتان زیاتره. پیتی پی' چیشی لیجیا کریته وه' که چی هیشتا 7 پیتی دیکه شیان هه یه که له هیچ زمانیکی تر دا نین' وه ده نگیان له هیچ ئه لف بییه کیکه دا نیه 'بو ئه و 7 پیتانه 'هیچ ده نگوو وینه یه کمان له ناو زمانه کانیترو وه ئه لفو باکانی تر دا نه دۆزیوه ته وه! دیاره ده نگوو ئاوازیکی سه یریان هه یه وه هر به هوی ئه و ده نگوو

پیتانه وهیه که خوینده نه وهی هه موونوسراویک به هه زمانیک بۆ کورده کان ئاسانه و ته نانه تت کورده کان قورئانیش وه ک عه ره بیککی ده شته کی ئه خویننه وه و به لکوو باشتریش. هه روه ها گه لیک ووشه که ره گوو ریشه یان کوردين 'عه ره به کان له کورده کان یان وه رگرتوه و ئیستا به ناوی عه ره بیه وه به کاری ئه بهن. که چی ئه و ووشانه ره گوو ریشه یان ته نیا له زمانی کوریدا ئه دۆزیته وه. پیته کانی ماسی سۆراتی 37 پیته 'هه موو ئه و پیتانه ی ئه مپۆ ناو نراون پیتی عه ره بی له ماسۆ سۆراتیدا هه ن + ئه و پیتانه ی له کوریدا هه یه و له عه ره بیدا نیه. سه ره ای ئه وان هه ش 7 پیتی که تا ئیستا ده نگکان یان بۆ که س ئاشکرانه بوه. ئه فسوس بۆ گه وه ره ی گو مبووی نه ته وایه تیمان. (کو تای نامه که ی ئیبن وه حشیه که بۆ عه بدول مه لیک کی کور ی مه روا نی نووسیوه) میژووی ویزه ی کوردی 'سدیق بۆ ره که ی ل 19 تا 20). ئاشکرایه و به لگه نه ویسته که میژوو سه ره که وتو نویویه. کاتی نویسینی نامه که ی ئیبن وه حشیه کورد ته وای ده سه لاتو قه واره ی سیاسی له ده ست دابوو به نزی 1250 پیش نامه که ی ئیبن وه حش. ئه و کاته ش ویزه و تۆره ی کوردی له 12 چه ر خه وه به ره و نه مانچه به ره ده وام نه ک به ره و ژیا نه وه چونکه زمانی قورئان سه ر ده ست بوه ' تا ئیستا ش باوه که قورئان نابیه ره رگپردرئ! ئیتر که ی یحیا بن یعمر که قوتابی ابو الاسود الدئه لی بوه 605 688 عیسایی ' خالیان بۆ قورئان داناوه (منجد فی الاعلام

؟!

گه لی کورد خه تیک کی که شی بوه به ناوی خه تی ئیزیدی که ئه ویش 31 پیته که بریتیه له (اب پ ت ج چ ح خ ذ ذر ژ س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک ل م ن و هه ی) په راوی پیروزی جلوه مه سه فا به م پیته نووسراوه ' که میژوه که میژووی ئیزیدی ده گه ریته وه بۆ 4 هه زار سال پیش عیسا (الیزدیه ' جورج حبیب ل 5). ئیتر با کوردی چه پی راسته وانه ' عه ره بی شو قینست ' تورکی نازیسست ' فارسی پان فارسیسم سه ر یان بهن له به رد. هه مان سه ر چاوه .